Vuoden 2024 ilmastolain mukainen ilmastovuosikertomus

Liikenne- ja viestintävaliokunnan kuulemistilaisuus 2.10.2024

Magnus Cederlöf, ympäristöneuvos, ympäristöministeriö

Vuoden 2024 ilmastovuosikertomus on annettu valtioneuvostosta eduskunnalle kesäkuussa ja kuvaa ilmastopolitiikan tilannetta siten kuin toimeenpano oli edennyt keväällä 2024.

Ilmastovuosikertomuksesta on säädetty ilmastolaissa ja kertomus annetaan eduskunnalle vuosittain. Ensimmäinen vuosikertomus annettiin vuonna 2019. Ilmastovuosikertomuksessa raportoidaan tiedot kasvihuonekaasujen päästö- ja nielukehityksestä ja arvioidaan toimien riittävyyttä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä lisätoimien tarvetta. Ilmastovuosikertomus sisältää myös tiedot keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta. Lisäksi ilmastovuosikertomuksessa raportoidaan sopeutumissuunnitelmaan sisältyvien toimien riittävyydestä ja toteutumisesta.

Ilmastovuosikertomuksessa esitetyt vuosien 2005–2022 päästötiedot ovat peräisin Suomen virallisesta kasvihuonekaasuinventaariosta ja vuoden 2023 tiedot perustuvat Tilastokeskuksen toukokuussa julkistamiin pikaennakkotietoihin. Tavoitteiden saavuttamisen, toimien riittävyyden ja lisätoimien tarpeen arvioinnissa käytetään skenaariotietoja. Ilmastovuosikertomuksessa on käytetty Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä (PEIKKO) –hankkeen tuloksia, jotka julkaistiin kesäkuussa.

Suomen kasvihuonekaasupäästöt ilman maankäyttösektoria ovat vähentyneet aikajaksolla 2005-2023 42 %. Vuonna 2023 Suomen kasvihuonekaasupäästöt ilman maankäyttösektoria laskivat 11 prosenttia vuonna 2023 edellisvuoteen verrattuna. Päästökauppasektorin päästöt vähenivät edellisvuodesta jopa 19 %, mihin vaikutti kivihiilen ja turpeen kulutuksen lasku edellisestä vuodesta. Taakanjakosektorin kasvihuonekaasupäästöt ovat myös vähentyneet, mutta selvästi hitaammalla tahdilla kuin päästökauppasektorin päästöt. Tärkeimmät taakanjakosektorin päästölähteet ovat liikenne, maatalous, rakennusten erillislämmitys, työkoneet ja jätteiden käsittely. Maankäyttösektori oli vuonna 2023 pikaennakkotiedon mukaan pieni nettonielu. Arvio maankäyttösektorin nettonielun tai nettopäästöjen suuruudesta tarkentuu seuraavassa päästöjulkistuksessa joulukuussa.

Nykytoimiskenaarion mukainen päästövähennystahti ei ole riittävä ilmastolain vuodelle 2030 asetetun 60 %:n päästövähennystavoitteen saavuttamiseksi. Ero tavoitteeseen on n. 1,3 Mt CO_2 -ekv. vuonna 2030. Ilmastolain hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää, että päästöt ovat enintään nielujen tasolla vuonna 2035. Maankäyttösektorin nettonielukehitys näyttää nykytiedon perusteella huomattavan paljon heikommalta kuin aikaisemmin on arvioitu. Nykytoimiskenaarion mukaan lisätoimien tarve vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseksi on suuruusluokaltaan 19 Mt CO_2 -ekv. Hiilineutraalisuustavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia maankäyttösektorilla sekä muilla sektoreilla.

Ilman merkittäviä lisätoimia maankäyttösektorilla on myös todennäköistä, että Suomi ei tule saavuttamaan EU:n LULUCF-asetuksen mukaisia velvoitteita ilman mahdollisia LULUCF-yksiköiden ostoja muista jäsenmaista. Taakanjakosektorin päästöt ovat pysyneet Suomelle EU-tasolla asetettujen kiintiöiden puitteissa vuosina 2021, 2022 ja 2023. Nykytoimiskenaarion mukaan lisätoimien tarve suhteessa velvoitekauden päätösvuoden 2030 taakanjakosektorin laskennalliseen päästötasoon on noin 1,7 Mt CO_2 -ekv. suuruusluokkaa.

Ilmastovuosikertomuksessa tarkastellaan myös ilmastonmuutokseen sopeutumista ja siihen liittyviä toimia. Vuonna 2022 valmistunut kansallinen sopeutumissuunnitelma vuodelle 2030 edistää Suomen varautumista ja sopeutumista ilmastolain mukaisesti. Ilmastovuosikertomus tarjoaa myös katsauksia ilmastopolitiikan erityisteemoista, kuten kulutusperäisten päästöjen kehityksestä sekä kuntien ja alueiden ilmastotyöstä. Lisäksi vuosikertomukseen sisällytetään vakioelementtien lisäksi vaihtuvia teemoja. Tänä vuonna vaihtuvina teemoina on käsitelty hiilikädenjälkeä sekä ilmastonmuutosta ja luonnon monimuotoisuutta.